

Likelydende brev til alle livsforsikringsforetak om uførerisiko og innskuddspensjon

Uførerisiko i livsforsikringsforetakene

Livsforsikringsforetak tilbyr individuelle og kollektive uføreforsikringer. De kollektive uføreforsikringene består i hovedsak av uførepensjonsforsikring gjennom tjenestepensjonsordningen til arbeidsgivere. Dette omfatter også premie- og innskuddsfritaksforsikring, hvor arbeidsgiver forsikrer seg mot å betale framtidig pensjonspremie til ansatte som blir uføre. I tillegg tilbyr livsforsikringsforetakene gruppelivsforsikringer som gir utbetaling ved uførhet. Individuelle uføreforsikringer består både av forsikringer som gir engangsutbetalinger ved uførhet (kapitalforsikringer), og forsikringer som utbetaler uførepensjon over flere år (uførepensjonsforsikringer).

Total årlig risikopremie for uførhet i livsforsikringsforetakene utgjorde om lag 11 milliarder kroner i 2023. Av disse utgjorde individuelle uføreforsikringer 18 prosent, gruppelivsforsikringer 9 prosent, tjenestepensjonsordninger i privat sektor 37 prosent og tjenestepensjonsordninger i offentlig (kommunal) sektor 36 prosent.

Risikoresultatene for individuelle uføredekninger i livsforsikringsforetakene har utviklet seg negativt de siste 5 årene. Risikopremiene for uførhet i disse dekningene økte med over 20 prosent fra 2019 til 2023, mens uførerisikoerstatningene økte med over 50 prosent. Det samlede forsikringsresultatet for individuelle uføredekninger i 2023 var klart negativt (-16 prosent). Finanstilsynet registrerer at de samlede uførerisikoresultatene i 2023 er negative både for kapitalforsikringer og individuelle uførepensjonsforsikringer, og at det også er utfordringer med uførerisikoen tilknyttet barneforsikringer.

Risikopremiene for uførerisiko knyttet til tjenestepensjonsordninger i privat sektor er også økt med over 20 prosent fra 2019 til 2023. Dette har sammenheng med en betydelig økning av uførerisiko knyttet til innskuddspensjonsordninger. Risikopremiene for uførerisiko knyttet til ytelsespensjon og fripoliser er jevnt avtagende. Disse risikopremiene stammer i hovedsak fra opptjening av uførerettigheter tilbake i tid. Det samlede forsikringsresultatet for uførerisiko knyttet til tjenestepensjonsordninger (inkludert fripoliser) i privat sektor har holdt seg på et jevnt positivt nivå de siste fem årene. Det er imidlertid uførerisikoen knyttet til ytelsespensjon og fripoliser som bidrar til de positive forsikringsresultatene. For uførerisiko knyttet til innskuddspensjonsordningene er samlet uførerisikoresultat i hovedsak negativt. Til tross for at samlet risikopremienivå synes å være økt noe de siste årene, var uførerisikoresultatet tilknyttet innskuddspensjonsordninger negativt i 2023 (-5 prosent). Finanstilsynet registrerer at det er en betydelig forskjell i uførerisikoresultat mellom foretakene, både når det gjelder risikoresultatene for uførhet og risikoresultatene for reaktivering.

For tjenestepensjonsordninger i offentlig (kommunal) sektor har risikoresultatene hatt en klar negativ utvikling de siste fem årene. Finanstilsynet har gjennomført en analyse av uføretariffer benyttet i kommunale tjenestepensjonsordninger. En oppsummering av analysen ble publisert på Finanstilsynets hjemmeside 20. desember 2024. Analysen inkluderer også pensjonskasser. Flere pensjonsleverandører Finanstilsynet har vært i kontakt med har informert om at uføre- og reaktiveringstariffene overvåkes nøye. Finanstilsynet har registrert at flere pensjonsleverandører har valgt å gjøre justeringer av sine uføre- og reaktiveringstariffer, og at de fleste justeringene har medført en styrket pristariff. Finanstilsynet har registrert at endringene i flere tilfeller har ført til økte forskjeller i risikopremie mellom kvinner og menn. Dette synes å samsvare med andre observasjoner gjort av utviklingen i uførhet i kommunal sektor. Finanstilsynet har registrert at pensjonsinnretningene har observert at covid-19-pandemien har hatt effekt på risikoresultatene fra 2020 og påfølgende år.

Samlet over alle uføreforsikringene i livsforsikringsforetakene har forsikringsresultatet (risikoresultatet) for uførerisiko hatt en klar negativ utvikling de siste fem årene. Den negative utviklingen har vært spesielt merkbart for individuelle uføreforsikringer og tjenestepensjonsordninger i offentlig (kommunal) sektor. Også for gruppelivsforsikringer og for innskuddspensjonsordninger i privat sektor er uførerisikoen økende.

Finanstilsynet har i sin tilsynsvirksomhet de siste årene fulgt opp pensjonsleverandørenes risikopremienivå for uførerisiko knyttet til tjenestepensjonsordninger i både offentlig (kommunal) og privat sektor. Pensjonsleverandørene har gjort tilpasninger, men utviklingen i forsikringsresultater kan tyde på at ytterligere tilpasninger er nødvendig. Dette gjelder også for individuelle uføreforsikringer.

Finanstilsynet legger til grunn at pensjonsinnretningene benytter en pristariff som er tilstrekkelig til å gi sikkerhet for at forpliktelsene blir oppfylt. Dette må innebære at pensjonsinnretningene ved prisfastsettelsen forventer positive resultater. Finanstilsynet legger også til grunn at pensjonsinnretningene sikrer tilstrekkelige avsetninger for uførerisiko. Dette gjelder både avsetninger for uførepensjoner under utbetaling (reaktiveringsrisiko) og avsetning for foretakets forventede erstatningsutbetalinger for forsikringstilfeller som ikke er meldt til eller ferdigbehandlet i foretaket.

Pensjonsinnretningene må ha etablert en forsikringsstrategi som fungerer som et styringsverktøy for pensjonsinnretningenes styre. Strategien bør klart etablere styrets risikotoleranse og inneholde et rammeverk for forsikringsrisiko med angivelse av risikorammer for de ulike forsikringsrisikoene. Forsikringsstrategien bør identifisere aktuelle forsikringsrisikoer (herunder risiko knyttet til uførhet og reaktivering), fastsette hvordan disse skal styres og måles, samt hvordan utvikling av de ulike risikoene skal rapporteres til styret. Det bør gis klare føringer og retningslinjer for de tiltakene som skal gjennomføres når rammene overskrides, eller strategidokumentets øvrige retningslinjer fravikes.

Forvaltning av innskuddspensjon

Per tredje kvartal 2024 var over 600 milliarder kroner oppspart i innskuddsbaserte pensjonsordninger ifølge tall fra Finans Norge. Etter at det i 2022 kom regler om pensjon fra første krone, er antall medlemmer i ordningene økt betydelig. Det er ventet at kapitalen i kollektive innskuddsbaserte pensjonsordninger vil øke også framover.

Finanstilsynet gjennomfører for tiden en kartlegging av kostnader og investeringsalternativ knyttet til innskuddspensjon. Kartleggingen omfatter aktive innskuddsordninger, egen pensjonskonto og pensjonskapitalbevis. Basert på produkt- og tariffmeldinger som Finanstilsynet mottar, vil administrasjonskostnader og forvaltningskostnader for forskjellige typer bedrifter sammenlignes.

En foreløpig gjennomgang indikerer at det er betydelige forskjeller i administrasjonskostnader, særlig for små bedrifter.

Forvaltningskostnadene er delvis knyttet til hvilken forvaltningsform (aktiv forvaltning eller indeksforvaltning) og hvilken aktiva-allokering som benyttes. Kartleggingen av investeringsalternativer omfatter pensjonsprofiler som tilbys i forvaltningen av innskuddspensjonsordninger og individuelle pensjonsprodukter med investeringsvalg. Særlig når det gjelder valg av forvaltningsform kan det oppstå interessekonflikter mellom pensjonsleverandør og kunde. Finanstilsynet forventer at investeringsprofiler og investeringsuniverset for investeringsvalgprodukter er klart definert og velges i kundenes beste interesse.

En gjennomgang av ulike pensjonsprofiler indikerer at kunder med pensjonskapitalbevis betaler forholdsvis høye forvaltningshonorarer sammenlignet med honorarene knyttet til de underliggende fondene. I noen tilfeller kan kunder som får utstedt pensjonskapitalbevis, mer enn halvere de samlede kostnadene for forvaltning og administrasjon ved å velge bort enkelte pensjonsprofiler. Bytte av leverandør kan redusere kostnadene med over 90 prosent.

De fleste livforsikringsforetakene tilbyr aktivt forvaltede pensjonsprofiler som blant annet investerer midler i eiendom eller private equity. Tilsynet har observert interne overføringer av investeringer mellom porteføljene. I forbindelse med transaksjoner mellom ulike porteføljer kan det være interessekonflikter, og det er sentralt at alle kunders interesser ivaretas. Finanstilsynet forventer at det i slike tilfeller gjøres en forsvarlig verdivurdering og at det ikke skjer urimelig forskjellsbehandling mellom kunder.

Finanstilsynets arbeid med kartlegging og oppfølging av forvaltning av innskuddspensjon vil videreføres i 2025.

For Finanstilsynet

Anders Sanderlien Hole
direktør for bank- og forsikringstilsyn

Linn Therese Jørgensen
fung. seksjonsleder

Dokumentet er godkjent elektronisk.